

Voor u gekozen

De barbier in het Huis van Alijn

Els Veraverbeke

In het Huis van Alijn kan de bezoeker in de tentoonstelling 'Meesterschap en Handelsgeest' kennis maken met enkele typische stedelijke beroepen uit de negentiende- vroege twintigste eeuw. Sinds de jaren vijftig zijn onder druk van de ingrijpende technische en maatschappelijke veranderingen, zoals de overweldigende industrialisatie en massaproductie, veel van deze beroepen verdwenen of grondig gewijzigd. De tingieteer of de drogist zijn nagenoeg verdwenen, terwijl de apotheek en de drukkerij sterk veranderd zijn. Ook de kapper is een beroep dat doorheen de twintigste eeuw geëvolueerd is. Het trendy kapsalon van vandaag is niet te vergelijken met de kapper, de barbier en de coiffeur uit het begin van de vorige eeuw.

Barbier in de museumopstelling van het Huis van Alijn, Gent.

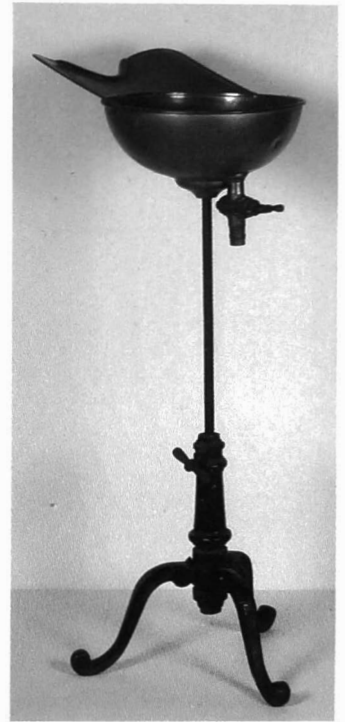
Het kapsalon getuigt van de negentiende-eeuwse klassenmaatschappij. Rijke burgers gingen naar een 'coiffeur'. De klanten die er zich dagelijks lieten scheren, hadden er als abonnee een eigen lade met hun scheermes, zeep en handdoeken. Het interieur van een coiffeur was heel wat luxueuzer dan dat van de gewone kapper-barbier zoals te zien in het Huis van Alijn. De barbier knipte en scheerde vaak in zijn eigen woonkamer, die sober ingericht was. Vaak was hij ook herbergier, zodat men tijdens het wachten kon kaarten, roken of een glas drinken. Vooral op zondagmorgen was het er druk; iedereen wou deftig geknipt de hoogmis bijwonen. Het uithangteken van de barbier was meestal een scheerbekken. Een scheerbekken, een bord met inkeping, werd tijdens het scheren onder de baard gehouden. Een ander opvallend uithangbord was de barbiersstok, een stok met rode en witte strepen. Deze barbiersstok herinnert aan het middeleeuwse ambacht van de barbier-chirurgijn. Men kon er toen niet alleen terecht voor het knippen en scheren, maar ook voor bepaalde medische ingrepen, zoals het trekken van een tand of een aderlating. Een dergelijke barbiersstok werd oorspronkelijk gebruikt tijdens het aderlaten. De patiënt hield deze stok in de vuist gekneld, waardoor de aders zwollen en de aderlating vlotter verliep. De rode kleur herinnert aan het bloed, de witte kleur aan de laatdoeken.

Naast deze intrigerende uithangtekens, de antieke kappersstoelen en typische producten om het haar te behandelen, zijn ook de attributen te zien die nodig zijn bij het klassiek scheren met het scheermes. Het scheren was een echt ritueel, waarbij de barbier het scheren voor zijn klanten zo comfortabel mogelijk maakte. Het scheermes werd opgewarmd op een handriem en gewet op een aanzetsteen. Vóór het

De cursus klassiek scheren was een succes.

scheren controleerde de barbier het scheermes op zijn handpalm. Vandaag verkiest een minderheid heren nog steeds het klassieke scheren boven het elektrische scheren of kleine wegwepscheermesjes. Typerend is de barbier vlakbij Wallstreet in New York: bekend om het kwaliteitsscheren doet hij gouden zaken en scheert er dagelijks beursmagnaten en zakenlui. Ook in België zijn nog enkele klassieke barbiers die het beroep in ere houden. Met de komst van Turkse en Marokkaanse barbiers krijgt het barbiersberoep een nieuwe impuls. De kwaliteit, het gevoel en de magie van 'het klassieke scheren' krijgen recent terug meer aandacht. In 2005 werd in het Huis van Alijn een cursus klassiek scheren aangeboden. Door het enorme succes werd deze cursus tot drie maal toe georganiseerd i.s.m. De Koordenwinkel. Dit bewijst dat kwaliteit van het scheren nog steeds hoog aangeschreven is!

Koperen wasbekken (Collectie het Huis van Alijn, Gent).

BIBLIOGRAFIE

- AMIOT, Patrick, *La vie d'un métier... Coiffeur. Histoire, publicités, traditions, collections.* Dinan, Amiot, 2001.
- Coiffeurs van de stad. Antwerpen, Antwerpen Averechts, 2001.
- DAEM, Marcel, *Van baardemaker tot barbier. Gentse chirurgijn-barbiers.* Brussel, Aurelia Books, 1976.
- DE BAERE, Sari, VISPOEL, Joke, *Het Gentse kapperswezen 1850-1950.* Gent, UGent, 2004 (Onuitgegeven stageverslag)
- DE CNIJF, Katrien, *Bespreking van het kappersinterieur en voorwerpen aanwezig in het Huis van Alijn.* Gent, UGent, 2002. (Onuitgegeven stageverslag)
- GRÜNDEKEN, Hanne, WAUTERS, Winnie, *Uithangtekens uit het kapperssalon in het Museum voor Volkskunde Gent.* Gent, RUG, 1999. (Onuitgegeven stageverslag)
- HUIS, J., *Handboek voor het dames- en herenkappersvak.* Amsterdam, NV Verenigde drukkerij Dico, 1944.
- Scheren, van klapmes tot Philishave. Eindhoven, Philishave Verzamelaars Club, 1996.
- Stedelijke musea Sint-Niklaas: *Barbierama, schone schijn van toen.* Sint-Niklaas, Stadsbestuur, 2000.
- VLOEBERG, Wouter, *Zonder haar kan ik niet leven. Het levensverhaal van een figaro.* Kloosterzande, Duerinck bv, 1992.
- www.koordenwinkel.be